

8. UIC COVID-19 TASK FORCE MANAGEMENT OF COVID-19 First estimation of the global economic impact of Covid-19 on Rail Transport. URL: https://uic.org/IMG/pdf/economic_impact_v2.pdf.

ПАНДЕМІЧНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК РІЗНОВИД НОВІТНІХ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ КАТАСТРОФІЧНИМИ РИЗИКАМИ

Підвисоцький Я.В.

к.е.н., асистент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Відомо, що катастрофічні ризики серед інших різновидів оцінюваних небезпек становлять найсуттєвіші та інколи наймасштабніші загрози не лише для окремого підприємства, а й для людства в цілому. Характеризуючи зони ризиків, що призводять до надмірних втрат, варто виділити наступні характеристики:

1. Катастрофічна, критична чи гранична небезпеки можуть траплятись часто, проте без визначеної закономірності та часової послідовності.

2. Можливе, проте несистематичне і не часте настання катастрофічних та критичних ризиків є найбільш ймовірне у процесі діяльності, що підлягає аналізу.

3. Випадкові події можуть призводити до катастрофічних наслідків через збіг обставин або «ефект доміно» [1].

На жаль, остання характеристика у сучасному світі стає все більш загрозливою з огляду як на масштаб оцінюваних збитків, так і на неможливість встановлення точної тривалості випадкової події чи їх комбінацій. У такому ключі ризик-менеджери зазвичай намагаються визначити граничні межі параметрів катастрофічних ризиків випадкових подій вже постфактум, коли необхідно вживати невідкладних заходів з подолання наслідків.

Однією з таких випадкових подій, що призводить до масових хвороб чи гибелі живих істот на планеті є пандемія. Людство не раз стикалося з проблемами пандемій, проте не завжди боротьба з недугами внаслідок масових заражень була успішною. Для врегулювання таких викликів потребувався час та значні фінансові ресурси. Але оскільки подія наставала раптово і нерідко набирала лавиноподібний характер, ані окремі особи, ані підприємства, ані навіть країни чи групи країн не були забезпечені достатньо ресурсами і готові до боротьби.

Глобальна рада з моніторингу готовності до надзвичайних ситуацій, незважаючи на успіхи, досягнуті в період після кризи, пов'язаної зі спалахом лихоманки Ебола в Західній Африці в 2014-2015 роках, зазначила у своїй доповіді за 2019 рік «Світ під загрозою», що ризик масштабних епідемій стає все більш серйозним, і зробила висновок про те, що світова спільнота до них як і раніше не готова. Рада попередила, що

продовжуються конфлікти, нестабільність в ряді держав і вимушена міграція все більше ускладнюють боротьбу з такими епідеміями та захворюваннями, як лихоманка Ебола, грип та ТГРС (SARS) [2].

В такій ситуації вкрай важливо заздалегідь підготуватися фінансово до настання майбутніх несприятливих подій, пов'язаних з пандемією. У ризик-менеджменті існує цілий ряд інструментів, які дозволяють знижувати тяжкість наслідків випадкових несприятливих подій. Серед найбільш поширених – страхування та створення фонду самострахування чи резервного фонду. Обидва інструменти передбачають акумулювання коштів різними способами з метою їх застосування у разі настання визначеної події. Проте страхування навряд чи здатне покрити масові збитки від пандемії бодай у певному регіоні країни, навіть залучаючи до покриття перестраховиків. Формування ж резервного фонду, яким би дієвим він не здавався, свідчитиме про неефективність використання активів, які виведені із обороту до моменту обумовленої події.

На допомогу у подоланні катастрофічних подій, пов'язаних із пандемією, приходять гібридні фінансові інструменти із розряду ILS – пандемічні облигації.

В основі пандемічної облигації лежить механізм сек'юритизації страхових ризиків, тобто залучення страховою (перестраховальною) компанією грошових коштів для фінансування страхових резервів та підвищення власної фінансової стійкості шляхом передачі права на отримання страхових премій іншій юридичній особі, яка розміщує на фінансових ринках цінні папери (як правило облигації). Джерелом покриття купонних виплат по облигаціям виступають розмір вказаних вище страхових премій [3, с.8-9].

Облигації пропонують інвесторам високі процентні платежі в обмін на прийняття ризику втрати певної суми або всіх своїх грошей разом. Інвестори зазвичай купують такі папери, тому що вони пропонують вищу дохідність, у порівнянні з іншими продуктами з фіксованим доходом.

Якщо пандемія не настає, договір по ILS діє як звичайна облигація, яка передбачає періодичну виплату купонних платежів та основної суми (тіла) в кінці терміну погашення. Якщо ж трапляється страховий випадок, тобто страхувальник потерпає катастрофічних збитків від хвороби, пов'язаної з пандемією, власник облигації припиняє отримувати купонні платежі, а основна сума облигації (англ. – principal amount) спрямовується на покриття збитків, заподіяних внаслідок масового захворювання.

Економічний смисл такого гібридного інструменту полягає в тому, що, з одного боку, інвестор бере на себе ризик з невеликою ймовірністю настання страхового випадку, і, натомість, отримує більший дохід по облигації, а з іншого боку, страхувальник отримує більш гарантований страховий захист, підкріплений вартістю тіла облигації. Таким чином, ризик оптимізується за допомогою розподілу грошових потоків, основаних на ймовірності настання обумовленої в договорі події [4, с. 60-61].

Вперше пандемічні облигації були випущені Світовим Банком у 2017 році з метою зібрання коштів для постраждалих двома роками раніше від

Еболи африканських країн. До процесу формування необхідного капіталу були залучені країни ЄС, США, Японія та інші у співпраці з провідними перестраховиками SwissRe та MunichRe. Усього було зібрано більше 320 мільйонів доларів з випуску облігацій різних класів із середньою дохідністю у 10,2% [5].

У нинішній ситуації, коли пандемія набирає обертів, вартоактивніше залучати капітал задля зменшення тяжкості наслідків епідемії коронавірусу COVID-19. Для цього необхідна розширена консолідована програма дій, які полягають у наступному:

- вдосконалення механізмів існуючих інструментів акумулювання коштів у пандемічні фонди;
- створення ефективної системи адресного перерозподілу залучених коштів постраждалим;
- пошук можливостей неперервного поповнення фондів із активним залученням до взаємовигідної співпраці провідних фінансових інституцій;
- надання інвесторам більшої гнучкості у прийнятті рішень, в тому числі із задіянням опціонних механізмів, задля прискорення оборотності коштів інвестиційних фондів.

Таким чином застосування пандемічних облігацій у нинішніх умовах управління катастрофічними ризиками, пов'язаними з пандемією, має бути розширене, а механізми гнучкими та адаптованими до мінливих умов сьогодення.

Список використаних джерел:

1. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Лекція. Ризик як оцінка небезпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%A0%D0%98%D0%97%D0%98%D0%9A-%D0%AF%D0%9A-%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9D%D0%9A%D0%90-%D0%9D%D0%95%D0%91%D0%95%D0%97%D0%9F%D0%95%D0%9A%D0%98.pdf>

2. Регіональна програма вдосконалення систем епідеміологічного нагляду, сайт групи Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/topic/pandemics#3>

3. Демченко О.В. Секьюритизация страховых рисков: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. эк. наук: спец. 08.00.10 «Денежное обращение и кредит» / О.В. Демченко – Санкт-Петербург, 2008. – С.8-9.

4. Підвисоцький Я.В. Катастрофічні облігації як інструмент управління страховими ризиками / Я.В. Підвисоцький // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (10-11 травня 2011 р.) у 3 т. – Т. 3. – м. Луцьк. – 2011. – С. 60-62.